

COLOCATIONS IN SPECIALTY LANGUAGES

Amelia-Georgeta Motoi
Lecturer, PhD., University of Craiova

Abstract: The importance of phraseology or specialized lexical combinations in Terminology show the meaning of terminologies for other realities than the term and importance of terminological collocations inside of technico-scientific speech.

Keywords: terms, phrases, expressions, collocations, specialty language

Introducere

Diferența dintre un locutor nativ și unul non-nativ se poate constata în alegerile lexicale cologaționale pe care le face, în funcție de combinațiile lexicale originale create prin utilizarea lor în vorbire și calitatea acestei utilizări ca adecvare la discurs.¹ Conform lui Mel'čuk, teoria că omul vorbește prin cuvinte este falsă, căci dacă ar fi adevărată, i-ar fi suficient să cunoască lexicul și gramatica limbii respective pentru a o vorbi și a o înțelege. Cele două sunt necesare, dar nu și suficiente², căci în limbă există combinații non-libere - locuțiuni, expresii și cologații - a căror folosire și înțelegere cer să fie învățate.

1. Locuțiuni, expresii, cologații

Conform lui Rey și Bellefonds, există în limbă combinații libere, precum proverbele, care nu depind de alegerea utilizatorului³ și combinații care nu sunt libere, căci „[...] un lexic nu se definește doar prin elemente minimale, nici prin cuvinte, simple și complexe, ci și prin suite de cuvinte convenite, fixate, al căror sens nu este deloc previzibil [...]. Aceste secvențe sunt numite în general locuțiuni sau expresii.”⁴ Mel'čuk, pe de altă parte, vorbește despre alegerile lexicale cologaționale pe care le consideră sinonime cu locuțiunea și pe care le numește sintagme cologaționale, definindu-le ca non-libere dacă și numai dacă nu pot fi construite „de manieră regulată și neconstrângătoare, plecând de la un conținut informațional dat”⁵.

Locuțiunile și expresiile sunt unități frazeologice complexe memorate și recunoscute de o comunitate lingvistică prin gradul lor de fixitate. Locuțiunea este „unitatea funcțională mai lungă decât cuvântul grafic, aparținând codului limbii (ce trebuie învățată) ca formă stabilă și supusă regulilor sintactice, în așa fel încât să măsoare funcția de integrant (în sensul lui Benveniste)”⁶, deci o modalitate de a spune, de a forma discursul, de a organiza elementele disponibile în limbă pentru a produce o formă funcțională (nu putem spune despre locuțiunile adverbiale sau prepoziționale, de exemplu, că sunt expresii). Această unitate funcțională

¹MEL'ČUK Igor, *Collocations dans le dictionnaire*, in Thomas SZENDE, dir. *Les écarts culturels dans les dictionnaires bilingues*. (IIIes Journées d'études sur la lexicographie bilingue, Paris, 12-13 octobre 2000), Paris, Honoré Champion, 2003, pp. 19-64.

² Idem, p. 21.

³REY-DEBOVE, Josette. 1989. (dir.) *Le Robert Méthodique. Dictionnaire méthodique du français actuel*. Paris : Éd. Dictionnaires LE ROBERT, X.

⁴REY, Alain. 1983. « Interventions et discussion générale sur les interventions entre les problèmes de la définition et ceux de la synonymie en terminologie », *Problèmes de la définition et de la synonymie en terminologie*, GIRSTERM, Université Laval, Québec, V.

⁵MEL'ČUK Igor, *op. cit.*, p. 21.

⁶REY, Alain, CHANTREAU, S. 1993. (dir.) *Dictionnaire des Expressions et Locutions*. Paris : Éd. Dictionnaires LE ROBERT, Col. Les usuels, VI.

formată din grupuri de cuvinte a căror sintaxă particulară le dă caracterul de expresie fixă și corespunzătoare unor cuvinte unice, este numită de Dubois locuțiune.⁷ Expresia, manieră de a exprima ceva, presupune recurgerea la o figură, metaforă, metonimie etc., punând în joc mai mult decât o formă lingvistică și evocând semantismul, cu cortegiul său de conținuturi originale și efecte de sens.⁸ Combinațiile lingvistice ale expresiilor sunt în mod normal fixe, „fac parte din limbă dintotdeauna, sensurile lor nu sunt compoziționale și, ca și în cazul locuțiunilor, forța lor culturală îmbogățește nomenclatura dicționarelor”⁹.

Colocația nu este o combinație liberă de elemente, dar nu total fixă (ca expresia). Ea este „asocierea convențională a unui cuvânt cu altul, o asociere pe care utilizatorul nu o poate schimba sau nu o poate face să varieze după bunul plac”¹⁰. Ceea ce este important la o colocație, ca entitate lingvistică, este coeziunea dintre unitățile lexice identificată prin relațiile stabilite între ele¹¹. Conform lui Dubois, care pune accentul pe adjectivul „obișnuită”, „Numim colocație asocierea obișnuită dintre un morfem lexical și altele în sînul unui enunț, făcînd abstracție de relațiile gramaticale existente între aceste morfeme [...]. Cuvintele sunt coocurente”¹², ceea ce înseamnă că din punct de vedere morfo-sintactic ele nu sunt fixe, sau gradul lor de fixitate este inferior celui al locuțiunilor sau expresiilor. Semantica intervine și ea în definirea colocațiilor, fiecare element care le compune păstrîndu-și sensul individual, chiar dacă limitat de al celorlalte. „Colocațiile sunt în general definite ca grupări semi-compoziționale. Sensul unuia dintre elemente, baza sau cuvîntul-cheie, rămîne neschimbat; în schimb, colocativul dobîndește un nou sens în sînul grupării. Colocațiile își găsesc astfel locul între expresiile fixe (care sunt necompoziționale) și combinațiile libere (care sunt complet compoziționale.”¹³ Este vorba, în această situație, de combinații polare, în care baza selecționează colocativul, elementul al cărui sens nu este compozițional.¹⁴ Deci, în colocații, unul dintre elemente își păstrează sensul obișnuit, în timp ce celălalt este metaforizat.¹⁵

Frecvența utilizării colocațiilor și calitatea utilizării lor și a adecvării la discurs fac diferența dintre un locutor nativ și unul care nu este așa.¹⁶ Diferența dintre colocații și unitățile frazeologice ține de faptul că asocierea obișnuită ce caracterizează colocațiile nu este însoțită de opacitate, sensul rămînînd aproximativ suma sensurilor constituenților colocației respective, ca sens compozițional. Fixitatea sintactică, de asemenea, este mai mică în cazul colocațiilor, ele putînd fi complet discontinue, formînd însăși țesătura limbii, și dînd socoteală de stăpînirea unei limbi prin capacitatea de utilizare spontană. În consecință,

⁷ Dubois Jean (dir.), *Dictionnaire de Linguistique et des Sciences du Langage*, Paris, Larousse, 1994, p. 289.

⁸ Idem, VI-VII.

⁹ Raquel Silva, Rute Costa et Fátima Ferreira, *Entre langue générale et langue de spécialité une question de collocations*, in Ela. Études de linguistique appliquée 2004/3 (n° 135), p. 347-359.

¹⁰ ROBERTS, Roda. 1996. « Le traitement des collocations et des expressions idiomatiques dans les dictionnaires bilingues », *Les Dictionnaires Bilingues*, (dir.) Béjoint, H., Thoiron, Ph., Louvain-la-Neuve, AUPELF-UREF, éd. Duculot, p. 189.

¹¹ COSTA, Rute. 2001. *Pressupostos teóricos e metodológicos para a extracção automática de unidades terminológicas multilexémicas*. Thèse de Doctorat en Terminologie. Universidade Nova de Lisboa, Lisboa, p. 128.

¹² Dubois Jean (dir.), *op. cit.*, p. 91.

¹³ L'HOMME, Marie-Claude. 1998. « Combinaisons lexicales spécialisées. Regroupement des mots clés par classes conceptuelles » Daille, B. et G. Williams (éd.) *Journées d'étude de l'ATALA. La collocation*, Rapport de recherche, IRIN, Nantes, p. 516.

¹⁴ BLUMENTHAL, Peter et HAUSMANN, Franz Josef, dir. (2006) : *Collocations, corpus, dictionnaires. (Langue française. 150.)* Paris : Larousse.

¹⁵ GROSSMANN Francis et TUTIN Agnès (ss.dir.), 2003, *Les collocations : analyse et traitement*, De Werelt: Amsterdam.

¹⁶ Silva, Raquel et al., *op. cit.*

colocația se distinge de combinația liberă prin afinitatea sau combinabilitate restrânsă a cuvintelor combinate, prin transparența sa și prin gradul mic de fixitate.¹⁷

În cadrul combinațiilor verb-nume, distincția între expresia liberă și cologație poate fi precizată prin analiza sensului verbului¹⁸: „Dacă verbul poate fi urmat de un număr infinit de nume, este vorba atunci de expresii libere. Dacă verbul acceptă un număr ridicat de nume, ca obiecte, dar al căror sens este semantic limitat (de sensul verbului), avem de a face cu combinații care se află între expresiile libere și cologații. În fine, dacă verbul se combină cu foarte puține nume, ceea ce caracterizează mai ales limbajul tehnic, aceste cuvinte formează cologații”¹⁹. Textele de specialitate au ca specificitate înalta densitate informațională care se reflectă într-o rigiditate discursivă mult mai accentuată decât cea din utilizarea cotidiană a limbii generale.²⁰ Ca situație de comunicare bine determinată, textele de specialitate trebuie să le permită cititorilor să înțeleagă obiectul tematic al respectivului text, prin luarea în considerare a pertinentei constrângerilor materiale discursive²¹ mai ales în privința cologațiilor în calitate de „combinații semi-fixe, recurente și arbitrare de unități lexicale care au dezvoltat o afinitate sau o relație privilegiată consacrată prin uz, care au o combinabilitate restrânsă și un statut distinct, una fiind semantic autonomă, iar cealaltă nedobândindu-și sensul decât în sînul combinației, și a căror sumă nu egalează decât parțial sensul individual al fiecăreia”²².

2. Limbajele de specialitate și cologațiile

Desemnînd o situație de vecinătate (din lat. *cum* + *locare*, a plasa împreună cu), cologația este „asocierea obișnuită a unui cuvînt cu altele în sînul enunțului, făcînd abstracție de relațiile gramaticale existente între cuvinte: astfel cuvintele *construcție* și *a construi*, chiar dacă aparțin la două categorii diferite, au aceleași cologații, adică se leagă cu aceleași cuvinte. La fel, pîine este în cologație cu *proaspătă*, *uscată*, *albă* etc. Cuvintele sunt coocurente.”²³

În limbajele tehnice, analiza cologațiilor se bazează pe context, adică pe sensul cologațional (sensul unui cuvînt trebuie interpretat în contextul utilizării sale) și combinabilitatea cologațională (cuvintele cu care este în coocurență), înțelegerea fiind asigurată de proprietățile contextuale.²⁴ Deoarece atunci se descrie utilizarea unui cuvînt se face în același timp și descrierea semantică, cunoașterea combinațiilor lexicale este importantă pentru ameliorarea discursului științific²⁵. În cazul traducerii cologațiilor, acestea nu au neapărat în cele două limbi o formă diferită, dar, atunci cînd lipsește corespondența, acest lucru subliniază caracterul arbitrar al combinațiilor limbii²⁶ și a caracterului impredictibil al cologațiilor. Cologația este impusă de limbă, ca normă, fapt ce poate pune

¹⁷Hausmann Franz Joseph 1979 : “Un dictionnaire des collocations est-il possible? ”. Travaux de linguistique et de littérature 17(1), 187-195.

¹⁸Benson, Morton 1989: “The Structure of the Collocational Dictionary “. International Journal of Lexicography 2,1, 1-14.

¹⁹Kovacs, David, *op. cit.*

²⁰Gruca, S., 2004. Od lingwistyki tekstu do lingwistyki tekstu specjalistycznego. Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego, p. 45.

²¹Charaudeau, P., Maingueneau, D., 2002. Dictionnaire d'analyse du discours. Paris : Seuil, p. 140-141.

²²« Valeur sémantique du verbe dans les collocations verbales spécialisées » Louise Larivière TTR : traduction, terminologie, rédaction, vol. 11, n° 1, 1998, p. 177.

²³Dubois, *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*, Larousse, 1994. Vezi și Dictionnaire de collocations : *Dictionnaire des combinaisons de mots*, collectif (Dominique Le Fur, Yaël Freund, Edouard Trouilleux, Marie Dilger), Dictionnaires Le Robert, 2007.

²⁴Firth, John Rupert 1957: “Papers in Linguistics, 1934-1951”. Oxford: Oxford University Press.

²⁵Le Pesant, Denis, Mathieu-Colas, Michel 1998 : “Introduction aux classes d'objets”. Langages 131, 6-33, Paris: Larousse.

²⁶ Kovacs, David. 2009 : “Sur la definition du phenomene collocatif ”. ELTE HÖK publikációk. Budapest. <http://btkhok.elte.hu/letoltesek/Publik%E1ci%F3k> (Stand 20.10.2012).

probleme de traducere pentru reproducerea acestora de către locutorii străini²⁷, căci combinațiile sunt arbitrare.²⁸

Printre lucrările care tratează cologațiile în limbajele de specialitate, le reținem pe acela ale lui Cohen²⁹ și Laine³⁰, cu toate că primul vorbește de coocurență, și nu de cologație, demersul său urmându-l pe cel al lui Mel'čuk³¹. Și Pesant și Thibault³² utilizează tot termenul de coocurență atunci când vorbesc despre limba de specialitate: „[...] preferăm să utilizăm, în limba de specialitate, termenul de coocurență și derivatul său, coocurent, celor de cologație și de cologațiv și cologațor. Așa cum se distinge terminologia de lexicografie, ne-am gândit să distingem coocurența de cologație”³³, coocurența părându-li-se mai adecvată ca termen generic pentru regruparea tuturor tipurilor de combinații lexicale. Există alte studii³⁴ care preferă termenul frazeologism celui de cologație pentru limbile de specialitate. Pentru Biais frazeologismul este o „combinație de elemente lingvistice proprii unui domeniu de specialitate, din care unul este un termen-nucleu, care sunt legate semantic și sintactic și pentru care există o constrângere paradigmatică [...] ce face în așa fel încât să fie vehiculat un schimb de idei”³⁵. L'Homme³⁶ și Meynard³⁷ folosesc expresia combinație lexicală specializată, L'Homme remarcând problemele pe care le ridică combinațiile lexicale: lipsa uniformității în desemnarea, recenzarea și codificarea lor³⁸, termenul de cologație rezervându-l sintagmelor semi-fixe aparținând limbii generale.

Noi preferăm termenul de cologație, pe care-l utilizăm atât pentru limba generală, cât și pentru limbile de specialitate, pentru a desemna unitățile polilexicale ce apar adesea împreună în discurs și care manifestă „un statut semiotaxic diferențiat”³⁹.

Conform viziunii statice asupra termenului cologație, susținută de cei ce lucrează în domeniul lingvisticii de corpus, în special de către Firth, acesta este definit ca fiind „fenomenul de coapariție a unității lexicale unite printr-o valoare semantică și stilistică specială”⁴⁰. Această definiție este consolidată de Halliday⁴¹ (cu rol important în dezvoltarea

²⁷ Gonzales -Rey, Isabelle 2002 : “La phraséologie du français”. Toulouse : Presses Universitaires du Mirail.

²⁸ Gross, Gaston 2008 : “Les classes d’objets”. *Lalies* 28, 111-165.

²⁹ COHEN, Betty (1983). *Lexique de cooccurrents*. Bourse et conjoncture économique. Mémoire présenté à la Faculté des études supérieures en vue de l’obtention du grade de Maître es Arts. Université de Montréal, décembre 1983; COHEN, Betty (1986). *Lexique de cooccurrents*. Bourse et conjoncture économique. Montréal, Linguatich.

³⁰ LAINÉ, Claude (1993). *Vocabulaire combinatoire de la CFAO mécanique*. Ottawa, Secrétariat d’État du Canada / Réseau international de néologie et de terminologie. (Bulletin de terminologie; 219).

³¹ MEL’ČUK, Igor et al. (1984). *Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain : recherches lexico-sémantiques I*. Montréal, Les Presses de l’Université de Montréal.

³² PESANT, Ghyslaine et Estelle THIBAUT (1993). « Terminologie et cooccurrence en langue de droit ». *Terminologies nouvelles*, 10, pp. 23-35.

³³ Idem, p. 25.

³⁴ PAVEL, Silvia (1993). « La phraséologie en langue de spécialité. Méthodologie de consignation dans les vocabulaires terminologiques ». *Terminologies nouvelles*, 10, pp. 67-82; BIAIS, Esther (1993). « Le phraséologisme. Une hypothèse de travail ». *Terminologies nouvelles*, 10, pp. 50-56.

³⁵ BIAIS, Esther (1993). « Le phraséologisme. Une hypothèse de travail ». *Terminologies nouvelles*, 10, p. 52

³⁶ L’HOMME, Marie-Claude (1997). « Méthode d’accès informatisé aux combinaisons lexicale en langue technique ». *Meta*, 42, 1, pp. 15-23.

³⁷ MEYNARD, Isabelle (1998). « Combinaisons lexicale en langue de spécialité : problèmes et perspectives ». *Traduction et langues de spécialité : approches théoriques et considérations pédagogiques*, sous la direction de Zélie Guével et Egan Valentine. Québec, CIRAL. (Publication B; 214). pp. 123-138.

³⁸ L’HOMME, Marie-Claude (1997). « Méthode d’accès informatisé aux combinaisons lexicale en langue technique ». *Meta*, 42, 1, p. 15.

³⁹ Gonzalez-Rey, I. (2015). *La phraséologie du français*. Toulouse: Press Universitaire du Mirail, p. 71.

⁴⁰ Firth, J. R. (1957). *Papers in Linguistics 1934-1951*. Oxford: Oxford University Press.

⁴¹ HALLIDAY, M. A. K. 1961. Categories of the Theory of Grammar, *Word*, 17.3, pp. 241-92; HALLIDAY, M. A. K. 1966. Lexis as a linguistic level, in C. E. Bazell et al., *In Memory of JR FIRTH*, pp. 148-162; HALLIDAY, M.A.K., HASAN, R. 1976. *Cohesion in English*, London, Longman.

contextualismului), care le acordă cologațiilor un rol central în învățarea lexicului, considerându-le combinații între unitățile lexicale ce depășesc limita gramaticii⁴², și de Sinclair⁴³, care elaborează noțiunea cologațiilor fondată pe corpus (cercetările sale vor conduce la gramatica sistemică și funcțională și la lingvistica contextualistă de corpus) și pe frecvența unităților lexicale în cadrul acestuia, cologațiile constituind, pentru acesta din urmă, coocurența dintre două unități într-un context, în interiorul unui mediu specificat: „O cologație semnificativă este o cologație obișnuită între două unități, așa cum se găsesc ele împreună cel mai adesea, de așa manieră încât frecvențele lor respective și lungimea textului în care apar nu le pot prezice.”⁴⁴

Cea de-a doua viziune asupra termenului de cologație este cea semantică, viziune consolidată de Mel'čuk⁴⁵, Hausmann și Blumenthal⁴⁶. Dacă Mel'čuk preferă să utilizeze termenul de *frazem*, cologația corespunzând unui semi-frazem (o cologație este constituită din bază plus un element selecționat de locutor în funcție de bază, sensul global fiind unul compozițional), Hausmann și Blumenthal pun în evidență disimetria semantică a constituenților unei cologații, precizând că baza este cea care-și păstrează sensul obișnuit, în timp ce cologațivul are un sens figurat. Împărțirea cologațiilor în trei ramuri aparține lui Tutin și Grossmann⁴⁷ care disting după cum baza își păstrează sensul obișnuit, în timp ce cologațivul are un sens derivat, sensul global nefiind predictibil (nici prin structura sa sintactică, nici plecând de la sensul original al constituenților) – este vorba despre cologațiile opace; după cum baza își păstrează sensul obișnuit, în timp ce cologațivul este predictibil semantic, cu toate că structura sintactică rămâne dificil de explicat – este vorba despre cologațiile transparente; după cum baza și cologațivul manifestă un sens obișnuit, iar sensul global este predictibil și sintaxa respectă regulile gramaticale – este vorba despre cologațiile regulate.

Concluzie

Dacă lingviștii sunt de acord că există combinații non-libere în limbă, nu la fel stau lucrurile atunci când trebuie să desemneze și să definească aceste realități lingvistice, din cauza lipsei clarității conceptuale. Pentru a rezolva polemica, am încercat să vedem ce anume face ca aceste combinații non-libere să fie cologații în limbajele de specialitate. La nivel semantic, cologația produce un sens (compozițional sau semi-compozițional) în respectivul limbaj de specialitate, sensul global corespunzând cumulului sensurilor elementelor ce compun cologația. La nivel morfo-sintactic, cologația se construiește în jurul unui cuvânt-cheie (baza) și a unor cuvinte-satelit (cologațivele), ambii termeni putând fi avea o polaritate dispersată. La nivel lexicografic și terminografic, cologația poate fi întâlnită în mai multe locuri: fie numai sub termenul-bază, fie sub ambii termeni, fie poate constitui o intrare separată, în calitate de bloc sintagmatic.

BIBLIOGRAPHY

⁴² Małgorzata Martyńska. (2004). Do English language learners know collocations? In *Investigationes linguisticae*, vol XI, Poznań.

⁴³ SINCLAIR, J. McH. 1991. *Corpus, Concordance, Collocation*, Oxford, Oxford University Press; SINCLAIR, J. McH., JONES, S., DALEY, R. 2004. *English Collocation Studies: The OSTI Report*, Londres - New York, Continuum.

⁴⁴ WILLIAMS, G. 2003. Les collocations et l'école contextualiste britannique, in A. Tutin et F. Grossman, *Les collocations : analyse et traitement*, Amsterdam, de Werelt, p. 37.

⁴⁵ Mel'čuk, I. (2003). Collocations: définition, rôle et utilité. In *Les collocations. Analyse et traitement* (Vol. 1, p. 2331). Amsterdam: De Werelt.

⁴⁶ Hausmann, F. J., & Blumenthal, P. (2006). Présentation : collocations, corpus, dictionnaires. *Langue française*, (150), 313.

⁴⁷ Tutin, A., & Grossmann, F. (2002). Collocations régulières et irrégulières : esquisse de typologie du phénomène collocatif, Abstract. *Revue française de linguistique appliquée*, VII(1), 725.

- Benson Morton (1989). "The Structure of the Collocational Dictionary". *International Journal of Lexicography* 2,1.
- Biais Esther (1993). « Le phraséologisme. Une hypothèse de travail ». *Terminologies nouvelles*, 10.
- Biais, Esther (1993). « Le phraséologisme. Une hypothèse de travail ». *Terminologies nouvelles*, 10.
- BLUMENTHAL Peter, Hausmann Franz Josef, (dir.) (2006). *Collocations, corpus, dictionnaires. (Langue française. 150.)* Paris : Larousse.
- Charaudeau P., Maingueneau D. (2002). *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris : Seuil.
- Cohen Betty (1983). *Lexique de cooccurrents. Bourse et conjoncture économique. Mémoire présenté à la Faculté des études supérieures en vue de l'obtention du grade de Maître es Arts.* Université de Montréal.
- Cohen Betty (1986). *Lexique de cooccurrents. Bourse et conjoncture économique.* Montréal, Linguattech.
- Costa Rute (2001). *Pressupostos teóricos e metodológicos para a extracção automática de unidades terminológicas multilexémicas.* Thèse de Doctorat en Terminologie. Universidade Nova de Lisboa, Lisboa.
- Dubois Jean (dir.), *Dictionnaire de Linguistique et des Sciences du Langage*, Paris, Larousse, 1994.
- Dubois Jean, *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*, Larousse, 1994.
- Firth J. R. (1957). *Papers in Linguistics 1934-1951.* Oxford: Oxford University Press.
- Gonzales-Rey Isabelle (2002). "La phraséologie du français". Toulouse : Presses Universitaires du Mirail.
- Gonzales-Rey Isabelle (2015). *La phraséologie du français.* Toulouse: Press Universitaire du Mirail.
- Gross Gaston (2008). "Les classes d'objets". *Lalies* 28.
- Grossmann Francis, Tutin Agnès (ss.dir.) (2003), *Les collocations : analyse et traitement*, De Werelt: Amsterdam.
- Grucza S. (2004). *Od lingwistyki tekstu do lingwistyki tekstu specjalistycznego.* Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego.
- Halliday M.A.K. (1961). *Categories of the Theory of Grammar*, Word, 17.3.
- Halliday M.A.K. (1966). *Lexis as a linguistic level*, in C. E. Bazell et al., *In Memory of JR FIRTH*, pp. 148-162;
- Halliday M.A.K., Hasan R. (1976). *Cohesion in English*, London, Longman.
- Hausmann F. J., Blumenthal P. (2006). *Présentation: collocations, corpus, dictionnaires. Langue française, (150).*
- Hausmann Franz Joseph (1979). "Un dictionnaire des collocations est-il possible? ". *Travaux de linguistique et de littérature* 17(1).
- Kovacs David (2009). "Sur la définition du phénomène collocatif". *ELTE HÖK publikációk.* Budapest. <http://btkhok.elte.hu/letoltesek/Publik%E1ci%F3k> (Stand 20.10.2012).
- L'Homme Marie-Claude (1998). « Combinaisons lexicales spécialisées. Regroupement des mots clés par classes conceptuelles » Daille B., Williams G. (éd.) *Journées d'étude de l'ATALA. La collocation*, Rapport de recherche, IRIN, Nantes.
- Lainé Claude (1993). *Vocabulaire combinatoire de la CFAO mécanique.* Ottawa, Secrétariat d'État du Canada / Réseau international de néologie et de terminologie. (*Bulletin de terminologie*; 219).
- Le Fur Dominique, FREUND Yaël, TROUILLEZ Edouard, DILGER Marie (2007). *Dictionnaire de collocations : Dictionnaire des combinaisons de mots*, Dictionnaires Le Robert.

- Le Pesany Denis, MATHIEU-COLAS Michel 1998 : "Introduction aux classes d'objets". Langages 131, Paris: Larousse.
- L'Homme Marie-Claude (1997). « Méthode d'accès informatisé aux combinaisons lexicales en langue technique ». *Meta*, 42, 1.
- Małgorzata Martyńska. (2004). Do English language learners know collocations? In *Investigationes linguisticae*, vol XI, Poznań.
- Mel'cûk Igor (2003). Collocations: définition, rôle et utilité. In *Les collocations. Analyse et traitement* (Vol. 1). Amsterdam: De Werelt.
- Mel'cûk Igor et al. (1984). *Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain : recherches lexico-sémantiques* I. Montréal, Les Presses de l'Université de Montréal.
- Mel'cûk Igor, *Collocations dans le dictionnaire*, in Thomas SZENDE, dir. *Les écarts culturels dans les dictionnaires bilingues*. (IIIes Journées d'études sur la lexicographie bilingue, Paris, 12-13 octobre 2000), Paris, Honoré Champion, 2003.
- Meynard Isabelle (1998). « Combinaisons lexicales en langue de spécialité : problèmes et perspectives ». Traduction et langues de spécialité : approches théoriques et considérations pédagogiques, sous la direction de Zélie Guével et Egan Valentine. Québec, CIRAL. (Publication B; 214).
- Pavel Silvia (1993). « La phraséologie en langue de spécialité. Méthodologie de consignation dans les vocabulaires terminologiques ». *Terminologies nouvelles*, 10.
- Pesant Ghyslaine, Thibault Estelle (1993). « Terminologie et cooccurrence en langue de droit ». *Terminologies nouvelles*, 10.
- Rey Alain (1983). « Interventions et discussion générale sur les interventions entre les problèmes de la définition et ceux de la synonymie en terminologie », *Problèmes de la définition et de la synonymie en terminologie*, GIRSTERM, Université Laval, Québec, V.
- Rey Alain, Chantreau S. (1993) (dir.) *Dictionnaire des Expressions et Locutions*. Paris : Éd. Dictionnaires LE ROBERT, Col. Les usuels, VI.
- Rey-Debove Josette (1989) (dir.) *Le Robert Méthodique. Dictionnaire méthodique du français actuel*. Paris : Éd. Dictionnaires LE ROBERT, X.
- Roberts Roda (1996). « Le traitement des collocations et des expressions idiomatiques dans les dictionnaires bilingues », *Les Dictionnaires Bilingues*, (dir.) Béjoint, H., Thoiron, Ph., Louvain-la-Neuve, AUPELF-UREF, éd. Duculot.
- Silva Raquel, Costa Rute, Ferreira Fátima, *Entre langue générale et langue de spécialité une question de collocations*, in Ela. *Études de linguistique appliquée*.
- Sinclair J. McH. (1991). *Corpus, Concordance, Collocation*, Oxford, Oxford University Press.
- Sinclair J. McH., Jones S., Daley R. (2004). *English Collocation Studies: The OSTI Report*, Londres - New York, Continuum.
- Tutin A., Grossmann F. (2002). Collocations régulières et irrégulières : esquisse de typologie du phénomène collocatif, Abstract. *Revue française de linguistique appliquée*, VII(1).
- Williams G. (2003). Les collocations et l'école contextualiste britannique, in A. Tutin et F. Grossman, *Les collocations : analyse et traitement*, Amsterdam, de Werelt.